

Speel met de vrijwilligerswet

een interactief spel
voor medewerkers
in vrijwilligersorganisaties

bijlage 1: cases

wat is vrijwilligerswerk

- Twee medewerkers van de gemeentelijke jeugddienst werken de avond van een groot fuifevenement mee op vrijwillige basis (niet in opdracht van hun werkgever, onbezoldigd en geen recuperatie voor de gepresteerde uren). Hun taak is het bemannen van een coördinatiecentrum waar medewerkers zich kunnen aanmelden, en het ophalen van de inkomsten aan de kassa en de bonnetjesstand. Zijn zij vrijwilligers en kunnen zij hiervoor een kostenvergoeding krijgen?

Ja, zij zijn in dit geval vrijwilliger en kunnen hier ook een kostenvergoeding voor krijgen. Taken die je in een organisatie doet onder een arbeidscontract, mag je niet in dezelfde organisatie als vrijwilliger uitvoeren. De taken die de medewerkers van de jeugddienst op dit evenement verrichten zijn echter voldoende verschillend van diegene die ze als beroepskracht van de jeugddienst verrichten. Ze mogen deze taken dus als vrijwilliger doen, en daar ook een kostenvergoeding voor ontvangen.

- Peter is raadgever voor een vzw die actief is op het gebied van milieubehoud. Hij zet zich jaarlijks ook als vrijwilliger in bij de organisatie van een publiekevenement voor diezelfde organisatie. Hij staat dan aan een standje waar infomateriaal, folders etc... verkocht of uitgedeeld worden. Is Peter een vrijwilliger volgens de definitie van de wet?

Ja, de taak die Peter hier als vrijwilliger doet, verschilt duidelijk van zijn taak als raadgever van de organisatie. Vrijwilligerswerk in de organisatie waar je ook als werknemer actief bent, kan op voorwaarde dat de taken totaal verschillend zijn van elkaar.

- Een zelfstandige tolk maakt als vrijwilliger vertalingen voor enkele NGO's, die hem hiervoor ook een forfaitaire vergoeding geven. Mag hij dit doen?

Dat kan maar toch opletten dat de vrijwilliger duidelijk kan aangeven dat hij/zij dit niet doet als zelfstandige. Het is immers mogelijk dat de fiscus dit vrijwilligerswerk als verdoken zwartwerk ziet.

- Een bedrijf vraagt een man, die binnen een vzw die sportactiviteiten organiseert, om als vrijwilliger sportlessen te voorzien voor het personeel. Is dit vrijwilligerswerk?

Als vrijwilliger aan de slag gaan binnen een bedrijf mag niet: een bedrijf

is een organisatie die gericht is op winst, en mag dus geen vrijwilligers inschakelen. Enkel organisaties die niet gericht zijn op het maken van winst, mogen werken met vrijwilligers.

- Een jongeman met autisme, zou als vrijwilliger aan de slag kunnen in een café, als DJ. Hij krijgt ook een inkomensvervangende tegemoetkoming. Kan deze jongeman dit werk als vrijwilliger doen?

Neen, dat kan niet. Vrijwilligerswerk is enkel toegelaten in organisaties of verenigingen zonder winstoogmerk. Een café is echter een organisatie met een commercieel doel: het verdienen van geld. De jongen mag dus, ongeacht zijn uitkering, geen vrijwilligerswerk doen als DJ in dit café.

- Een vrouw wil graag op vrijwillige basis een handje toesteken in het kinderdagverblijf van haar dochter, dat deze als zelfstandige uitbaat. Zij ontvangt geen enkele uitkering. Kan dit?

Er zijn een aantal redenen waarom dit handje hulp geen vrijwilligerswerk is. Allereerst staat in de vrijwilligerswet dat vrijwilligerswerk steeds moet plaatsvinden binnen het kader van een organisatie zonder winstoogmerk (zoals een vzw, openbaar bestuur of feitelijke vereniging). Het zelfstandig uitbaten van een kinderdagverblijf is echter wel met de bedoeling om winst te maken. Er kunnen dus ook geen vrijwilligers ingeschakeld worden.

Ten tweede kan een moeder ook geen vrijwilligerswerk doen in de organisatie van haar dochter. Vrijwilligerswerk doe je voor anderen, voor de maatschappij. Vrijwilligerswerk binnen de familiale kring / privé-kring kan niet volgens de wet. Dat neemt niet weg dat ze onder bepaalde voorwaarden – maar dan niet in het kader van de vrijwilligerswet – kan gaan helpen. Hierover bestaan strikte regels.

- Organisatie X is actief als Vennootschap met een Sociaal Oogmerk. Ze willen graag enkele vrijwilligers inschakelen. Wat moeten we hen adviseren? Kan dit of niet?

Een vennootschap kan niet werken met vrijwilligers, ook niet wanneer het een Sociaal Oogmerk heeft.

- Jef springt als vrijwilliger enkele keren per jaar in om een bakker te helpen tijdens de Open-Bedrijven-Dag. Kan dit?

Neen, dat mag niet: een bakker blijft steeds zijn commerciële en winstgevende doel behouden. Vrijwilligerswerk volgens de wet, kan enkel in organisaties die een onbaatzuchtige doelstelling hebben.

- Marcel vormt samen met zijn oudere broer een feitelijke vereniging De Dartele Duifjes. Ze organiseren samen duivenkampioenschappen in hun dorp. In realiteit is het echter enkel Marcel die alles in goede banen leidt, en de duivenkampioenschappen organiseert. Is hier sprake van een feitelijke vereniging zoals bedoeld in de vrijwilligerswet? Waarom wel/waarom niet?

Een feitelijke vereniging moet volgens de wet bestaan uit 2 of meerdere personen die iets voor anderen of de maatschappij doen en een onbaatzuchtige doelstelling nastreven. Ten minste twee personen moeten ook een rechtstreekse controle uitoefenen op de werking van de vereniging. Hier is dus in theorie sprake van een feitelijke vereniging. De praktijk zegt echter dat er slechts één persoon actief is in de vereniging en er de controle over uitvoert. In dit geval is er dus geen sprake van een feitelijke vereniging zoals bepaald in de vrijwilligerswet.

- *Kunnen ouders, die met een viertal mensen afwisselen om hun kinderen naar school te fietsen, beschouwd worden als vrijwilligers?*

Dat is afhankelijk van de relatie tussen deze vier mensen en hoe zij zich tot elkaar verhouden. Wanneer ze familie of buren van elkaar zijn, gaat het hier om een vriendendienst en niet om vrijwilligerswerk. Wanneer zij echter zich verenigen, en gezamenlijk een duidelijke organisatie in de 'fietsdienst' brengen, zijn zij vrijwilligers van een 'onafhankelijke' feitelijke vereniging. Of deze vereniging onder de vrijwilligerswet valt, is afhankelijk van het aantal mensen dat werkelijk controle uitoefenen op de werking en de activiteiten van de vereniging. Vanaf dat er twee personen die controle uitoefenen, valt deze vereniging onder de vrijwilligerswet. Gebeurt dit maar door één persoon, valt deze vereniging niet onder de vrijwilligerswet.

Opgelet: wanneer ze een zogenaamde 'onafhankelijke' feitelijke vereniging vormen die onder de vrijwilligerswet valt, vallen ze echter niet onder de specifieke aansprakelijkheidsregeling. Die geldt immers niet voor 'onafhankelijke' feitelijke verenigingen. Wanneer er vanuit de school een fietsdienst zou opgericht worden, zijn de ouders wel vrijwilligers van de school en ligt de verzekeringsplicht bij de school.

- *Een organisatie die werkt met betaalde medewerkers, kan slechts een gelimiteerd aantal vrijwilligers inschakelen. Is dat waar of niet waar?*
Dat is niet waar. Zij mogen zoveel vrijwilligers als zij nodig vinden inschakelen. Wel mogen die vrijwilligers geen taken uitvoeren die een beroepskracht zou moeten doen.
- *Een vrijwilliger krijgt een vergoeding van 50 euro per dag. Kunnen we hier spreken over vrijwilligerswerk?*
Neen, vrijwilligerswerk is per definitie onbezoldigd. Een kostenvergoeding kan wel. De forfaitaire kostenvergoeding waarvan hier sprake, ligt echter boven de maximum kostenvergoeding per dag (30,22 euro in 2009). Deze persoon is dus geen vrijwilliger.
- *Zijn leden van een adviesraad, die hiervoor een zitpenning krijgen, vrijwilligers?*
Neen, deze personen zijn geen vrijwilligers. Een zitpenning is een

vorm van bezoldiging voor een prestatie als lid van de adviesraad. Vrijwilligerswerk daarentegen is onbezoldigd.

- Een lokale vzw verzorgt de koffietafel bij een begrafenis. De begrafenisondernemer sprak de vzw aan voor het gebruik van hun zaal en betaalt hiervoor een afgesproken bedrag. De vrijwilligers en de vzw verzorgen zelf de koffietafel. De vzw geeft hiervoor op zijn beurt een kleine forfaitaire vergoeding aan zijn vrijwilligers. Kan hier nog over vrijwilligers gesproken worden? Het is immers de begrafenisondernemer die de organisatie betaalt voor het gebruik van de zaal en het verzorgen van de koffietafel.

Er wordt hier niet onwettig gehandeld. De vrijwilligers zijn vrijwilliger in opdracht van de vzw. De zaalhuur staat hier los van. Er is geen rechtstreekse relatie tussen de begrafenisondernemer en de vrijwilligers. De begrafenisondernemer betaalt de vzw, die dit geld gebruikt om de eigen werking te spijzen, niet om winst te maken. Dit moet echter geen gewoonte worden. Uiteindelijk moet een vzw doen wat in haar taakomschrijving staat en koffietafels verzorgen hoort hier (mogelijk) niet bij. Hier kan het interessant zijn om het doel van de vzw, zoals beschreven in het Staatsblad, nog eens te bekijken.

Opgelet voor schijnconstructies: sommige organisaties proberen via schijnconstructies te werken met vrijwilligers, terwijl dat eigenlijk niet kan!

- Een gemeentelijke vzw beheert een aantal zalen die gebruikt worden voor activiteiten die in de gemeente georganiseerd worden. Voor het onderhoud en kuiswerk wil deze vzw vrijwilligers inzetten en hen een forfaitaire vergoeding geven. Kan dit volgens de vrijwilligerswet? *Wettelijk gezien is er geen restrictie op de activiteiten die een vrijwilliger mag doen in een organisatie. Dus ook onderhoud, reparaties en dergelijke zijn toegestaan.*

Let op: in sommige gevallen zijn er wel problemen met dit soort taken als vrijwilligerswerk. Dat hangt sterk af van de omstandigheden. Is er een betalende kracht die hetzelfde werk doet, dan raden we af om aanvullend een vrijwilliger in te zetten. Worden er vele uren gekuist of reparaties uitgevoerd, gaat er mogelijk een betaalde job verloren, wat ook niet correct is. Alles is afhankelijk van de interpretatie, maar het is goed deze denkoefening reeds vooraf te maken.

- Josefiën is studente aan een Hogeschool. In het kader van haar stageopdracht neemt ze een taak op in een kinderziekenhuis. Voor haar stage moet ze 6 uren per week presteren. Het ziekenhuis vraagt haar om ook op zaterdag enkele uren mee te komen draaien. Is dit dan vrijwilligerswerk?

Neen, een stage is een verplicht onderdeel van een opleiding en is dus geen vrijwilligerswerk. Vrijwilligerswerk is volgens de definitie onverplicht.

wie mag vrijwilligerswerk doen?

- Een Keniaanse vrouw die sinds een jaar een voorlopige verblijfsvergunning heeft (de definitieve aanvraag is nog lopende) en in het bezit is van een arbeidskaart C, wil graag in jullie organisatie vrijwilligerswerk doen. Kan dat?

Nee, dat mag niet. Een aantal groepen vreemdelingen mogen geen vrijwilligerswerk doen. Onder meer vreemdelingen met een arbeidskaart mogen dit niet, omdat een arbeidskaart enkel geldig is voor werk in loondienst (de overheid voert hierover wel een gedoogbeleid).

Enkel (niet EU-)vreemdelingen met een onbeperkte verblijfsvergunning en EU-onderdanen, kunnen zonder problemen vrijwilligerswerk doen.

- Een dame leeft van een invaliditeitsuitkering en kan nog moeilijk aan het werk komen in het gewone arbeidscircuit. Zij zou als vrijwilliger aan de slag willen in een organisatie die huiswerkbegeleiding en conversatielessen organiseert. Ze zou hier een forfaitaire vergoeding voor krijgen. Is dit mogelijk zonder dat deze dame haar uitkering verliest?

Het is op zich geen probleem dat deze dame vrijwilligerswerk doet. Zij behoort echter wel tot één van de groepen die hiervoor toestemming moeten vragen. In dit geval is er toelating nodig van de adviserend geneesheer van de mutualiteit. Krijgt ze deze toestemming, is zij een vrijwilliger als een andere en mag zij dus ook een kostenvergoeding krijgen. Wanneer ze zich ook houdt aan de regels omtrent de kostenvergoedingen, kan er niets van haar uitkering afgehouden worden. Wanneer ze een te hoge vergoeding krijgt, de aanvraag niet gedaan heeft of een negatief advies gekregen heeft, kan dit wel gevolgen hebben voor haar uitkering. Er kan haar dan immers een sanctie opgelegd worden.

Opgelet: wanneer haar takenpakket binnen de organisatie verandert, moet zij dit opnieuw melden. Ook wanneer ze zich ook vrijwillig wil inzetten voor een andere organisatie, moet ze opnieuw toelating vragen.

- Kan een persoon die voor 66% mindervalide is en graag vrijwilligerswerk wil doen, haar invaliditeitsuitkering verliezen wanneer zij hiervoor een vergoeding krijgt?
Neen, dat kan niet wanneer zij de vrijwilligerswetgeving opvolgt. Dit wil zeggen: de vergoeding die ze krijgt, blijft onder de toegestane maxima en het vrijwilligerswerk moet vrijwilligerswerk zijn passend binnen de definitie van de vrijwilligerswet. Wanneer deze persoon een uitkering krijgt via de mutualiteit, is het wel verplicht dat hij/zij toestemming vraagt aan de adviserend geneesheer van de mutualiteit. Doet ze dit niet, kan ze toch (een deel van) haar uitkering verliezen.
- August is samen met zijn echtgenote actief in de verkoop van gadgets ten voordele van een organisatie. Beiden leven van een invaliditeitsuitkering. Ze hebben vernomen dat ze nu, omwille van dit vrijwilligerswerk minder uitkering zullen ontvangen. Klopt dat of klopt dat niet?
Dit klopt niet. Enkel wanneer hun vergoeding boven de toegelaten maxima ligt, kunnen zij inderdaad een deel van hun uitkering verliezen. Dat kan ook wanneer zij hun uitkering krijgen via de mutualiteit, en geen toestemming hebben van de adviserende geneesheer om vrijwilligerswerk te doen.
- Een jongen van 17 kan omwille van een complexe gezondheidsproblematiek niet meer naar school. De jeugdpsychiater heeft deze toestand medisch gewettigd. Mag deze jongen vrijwilligerswerk doen of niet?
Ja, dat mag. Als de jongen in kwestie via de mutualiteit enige uitkering krijgt moet hij wel, net als iedere persoon die een uitkering krijgt via de mutualiteit, toestemming vragen aan de adviserend geneesheer van de mutualiteit.
- In het jaar dat ze 15 worden, staan jongeren op een speelplein in de functie 'hulpmonitor', en helpen zo een handje mee op het plein. Zo krijgen zij de kans om al wat meer verantwoordelijkheid op te nemen als aanloop naar een toekomstige carrière als monitor. Kan dit?
Neen, dit kan niet. Vrijwilligers moeten minstens 16 zijn of worden in hetzelfde kalenderjaar alvorens vrijwilligerswerk te kunnen doen. Af en toe (niet regelmatig!) iemand jonger inzetten kan wel, maar enkel als dit niet op regelmatige basis gebeurt en binnen een pedagogische of educatief verantwoorde activiteit.
- Een vrijwilliger geeft sportlessen bij een sportclub in zijn buurt (een vzw). Na een tijdje wordt hem ook gevraagd om bij een fitnesscentrum in de buurt ook sportles te gaan geven, maar dan bezoldigd (met een contract en belastingsaangifte). Mag hij beide zaken combineren?
Ja, dat mag. Je mag niet dezelfde taken als vrijwilliger doen, als diegene die je als werknemer in eenzelfde organisatie verricht. In dit geval

gaat het echter om twee verschillende organisaties en is er dus geen probleem.

Opgelet: als de persoon in het fitnesscentrum als freelancer of zelfstandige in bijberoep aan de slag gaat, moet hij er wel op letten dat de taken duidelijk geformuleerd en van elkaar te onderscheiden zijn.

- Maaïke doet deze zomer vakantiewerk op de gemeentelijke jeugd-dienst. Mag zij in de rest van de zomer (dus buiten haar contract) nog als vrijwilliger meedraaien op de jeugddienst?

Ja, dat kan. Enkel tijdens de looptijd van haar contract mag ze niet dezelfde taken uitvoeren als vrijwilliger als diegene waarvoor ze betaald wordt. Als deze taken grondig van elkaar verschillen, is er ook geen probleem tijdens het studentencontract. Voor of na afloop van het contract is er geen probleem.

- Een persoon die als bestuursvrijwilliger actief is in een organisatie, moet zijn/haar vrijwilligerswerk nooit melden bij de RVA. Waar/niet waar. *Dat is niet waar. Bestuursvrijwilligers vallen onder de vrijwilligerswet, met uitzondering van de aansprakelijkheidsregeling en de verzekeringsplicht. Voor het overige vallen zij echter wel onder de vrijwilligerswetgeving, en moeten dus, wanneer zij meldingsplicht hebben bij de RVA (als werkloze of bruggepensioneerde), hun vrijwilligerswerk melden. Opgelet: wie enkel mee vergadert, heeft geen meldingsplicht. Wie een taak opneemt als voorzitter of als secretaris of penningmeester, heeft zeker een meldingsplicht. Dat zijn de richtlijnen van de RVA.*

- Jeanie heeft zich in het weekend geëngageerd tijdens een evenement. Ze is werkloos en weet dat ze een meldingsplicht heeft, maar weet ook dat de kans groot is dat de RVA dit soort activiteit weigert. Ze doet haar melding daarom pas op vrijdagmiddag. Tegen dat de RVA de tijd gehad heeft om te reageren, is de activiteit toch al voorbij en ontsnapt ze aan een sanctie. Juist of niet juist?

Dit is niet helemaal juist. Het klopt dat een werkloze meteen na het melden van het vrijwilligerswerk mag starten. In het geval van Jeanie, mag zij dus inderdaad meewerken aan de activiteit. Zodra de RVA echter het vrijwilligerswerk weigert of beperkt (binnen de 12 dagen na de melding), moet zij meteen stoppen met de activiteiten. De weigering of beperking geldt dan voor de toekomst. Maar in bepaalde gevallen, wanneer de RVA van mening is dat er iets niet juist gelopen is of twijfels heeft bij het vrijwilligerswerk, kan er toch nog een sanctie gegeven worden voor het reeds gedane vrijwilligerswerk!

- De organisatie heeft geen enkele verantwoordelijkheid op het gebied van het regelen van mogelijke formaliteiten voor (kandidaat)vrijwilligers die een uitkering genieten. Waar of niet waar?

Dit klopt. Binnen de informatieplicht zijn organisaties niet verplicht te zeggen met welke formaliteiten hun vrijwilligers in orde moeten zijn. Het getuigt echter van een goede vrijwilligerszorg als de organisatie zijn vrijwilligers hier wel voor waarschuwt.

Er is ook vanuit de organisatie de mogelijkheid om een algemene toelating te vragen aan de RVA voor werklozen en/of bruggepensioneerden. Zo hoeven vrijwilligers die een uitkering krijgen van de RVA mogelijk zelf de melding niet meer te doen.

- *Margaretha werkt bij de Post, als bediende. Ze is ambtenaar. Ze heeft een engagement als vrijwilliger en haar hiërarchisch overste is daar achter gekomen. Ze tikt Margaretha op de vingers omdat ze dit nooit heeft aangevraagd. Speldt Margaretha's overste haar iets op de mouw?*

Neen, ambtenaren moeten in theorie hun vrijwilligerswerk aan hun overste melden. Van ambtenaars wordt immers verwacht dat zij het goede voorbeeld geven, ook buiten hun werkuren. In praktijk is het sterk afhankelijk van overste tot overste of dit al dan niet moet.

- *Is de melding die je bij de RVA doet van onbepaalde duur?*

Dat kan. Volgens de RVA kan de gegeven toelating zowel van onbepaalde duur als van bepaalde duur zijn. In de praktijk zal er meestal een toelating voor een beperkte periode gegeven worden: een duur van 12 maanden of minder. Na die periode moet de persoon dan zijn aangifte vernieuwen als hij graag nog wil verder werken.

Kostenvergoeding

- Vzw Pipo heeft tot doel, met uitsluiting van elk winstoogmerk, om kans tot ontmoeting te creëren door het organiseren, mede-organiseren en/of promoten van publieke, socio-culturele evenementen. De vereniging beweegt zich op vlak van muziek, animatie, ontspanning en cultuur in de meest ruime zin. Vzw Pipo engageert nu zijn vrijwilligers om mee de logistieke ondersteuning te verzorgen op een festival in de buurt. De vzw heeft hiervoor een overeenkomst met een andere vzw, vzw Organisation, die actief is binnen de festivalorganisatie. Deze laatste betaalt vzw Pipo een bepaald bedrag als vergoeding voor het werk. Vzw Pipo geeft zijn vrijwilligers ook een forfaitaire onkostenvergoeding voor hun activiteiten op het festival. Zij krijgen echter nadien te horen dat deze vergoeding niet onder het belastingvrije stelsel valt. Klopt dit of klopt dit niet, en waarom?

Dit klopt niet. De forfaitaire vergoedingen die aan de vrijwilligers uitbetaald worden zijn wel belastingvrij. In ruil voor een bepaald bedrag aan de vereniging biedt vzw Pipo aan om hun vrijwilligers in te zetten op het festival. Zij mogen het verkregen bedrag als vzw vrij gebruiken voor hun eigen werking, dus ook om forfaitaire vergoedingen te geven aan de vrijwilligers. Ze moeten enkel rekening houden met de wettelijke maxima. Indien die overschreden worden, is het bedrag immers wel belastbaar. Ook moet vzw Pipo een register bijhouden met de namen en de coördinaten van de vrijwilligers, de data van de activiteiten en het bedrag dat die dag is toegekend.

Opgelet: wanneer de vzw Organisation de vrijwilligers rechtstreeks een forfaitaire vergoeding betaald, i.p.v. één bedrag aan de vzw Pipo, zijn de vrijwilligers van vzw Pipo actief binnen vzw Organisation. Dan is het aan vzw Organisation om ook te voldoen aan de verplichtingen in de vrijwilligerswet: de verzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid, de informatieplicht naar de vrijwilligers toe...

Ook opgelet voor schijnconstructies: sommige organisaties proberen via schijnconstructies te werken met vrijwilligers, terwijl dat eigenlijk niet kan!

- Een culturele organisatie wil voor elke shift van 4 uur die vrijwilligers bij hun draaien een 'open' vrijkaart geven. Een vrijwilliger die bijvoorbeeld twee shiften op 1 dag (dus 8 uur) doet, krijgt twee 'open' vrijkaarten. De vrijwilligers kunnen deze vrijkaart(en) gebruiken om een voorstelling naar keuze bij te wonen. De inkomprijs van de meeste voorstellingen is over het algemeen laag, maar mogelijk kiest een vrijwilliger er toch een voorstelling uit die duurder is dan de maximum vaste vergoeding. Daarbij kan hij ook wanneer hij twee vrijkaarten krijgt op één dag, die in principe beide gebruiken op een duurdere avond. Kan dit systeem of kan dit niet?

Het is geen enkel probleem om je vrijwilligers op deze manier te vergoeden. Het blijft echter wel belangrijk om te weten welk bedrag die toegangskarten dan precies vertegenwoordigen. Deze vrijkaarten zijn wat men noemt 'vergoedingen in natura'. Wanneer dit op regelmatige basis gedaan wordt, volgt deze vergoeding dezelfde spelregels als de forfaitaire kostenvergoeding. De maximum kostenvergoedingen per dag (dus 30,22 euro in 2009), en per jaar (dus 1208,72 euro in 2009), mogen dus ook in deze vorm niet overschreden worden! Dat betekent ook dat deze vrijwilligers geen extra forfaitaire vergoeding in geld meer mogen krijgen: dan gaan ze over de maximumbedragen.

Het is belangrijk dat de organisatie zoekt naar een systeem waarin de bedragen waarvoor de tickets staan, duidelijk en ondubbelzinnig zijn. Zo kan ze bijvoorbeeld instellen dat 1 ticket voor 4 uren vrijwilligerswerk 15 euro waard is. Zo kan de vrijwilliger maximum 30 euro per dag vergoed krijgen.

- Een gemeente zou ervoor kiezen om een jaarlijkse vrijwilligersvergoeding van 800 euro uit te keren aan zijn vrijwilligers. Mag dat of mag dat niet, en waar moeten zij rekening mee houden?

De vrijwilligerswet is hierin zeer duidelijk: zowel het maximumbedrag per dag als per jaar moet gerespecteerd worden. Het moet dus ook duidelijk zijn welk bedrag de vrijwilliger krijgt per dag, niet enkel per jaar.

De wet zegt echter niets over de manier van uitbetalen, dus als de organisatie per jaar uitbetaalt is dat geen probleem, op voorwaarde dat de spelregels worden gevolgd!

Tip: het is nodig om verschillende dagen/activiteiten en het bijbehorende bedrag (let op de maxima!) op te geven in het register (dat je als organisatie die forfaitaire vergoedingen geeft, moet bijhouden). Dit mag je dan wel in één keer betalen maar het staat wel als afzonderlijk neergeschreven. Een groot verschil!

- Klopt deze interpretatie: een vrijwilliger mag het maximumbedrag van 30,22 euro per dag en 1208,72 per jaar (in 2009) krijgen voor kosten

zoals verblijfskosten, telefoongebruik, aankoop documentatie... Hier-voor zijn geen bewijsstukken nodig, tenzij deze bedragen overschreden worden. Bovenop deze bedragen, mag er ook een kilometervergoeding van 0,3169 euro/km worden uitgekeerd.

De maximumbedragen die hier staan, zijn correct. Het klopt ook dat een vrijwilliger geen bewijsstukken hoeft binnen te brengen wanneer hij een forfaitaire kostenvergoeding krijgt.

Sinds 29 mei 2009 is de flexibele kostenvergoedingsregeling van toepassing. Dit wil zeggen dat vrijwilligers inderdaad bovenop de maximale forfaitaire onkostenvergoeding, een deel van hun vervoerskosten kunnen terugbetaald krijgen. Deze vervoerskosten kunnen zijn: een kilometervergoeding voor het gebruik van een eigen wagen, een fietsvergoeding en een vergoeding voor het openbaar vervoer.

Opgelet: deze extra kostenvergoeding voor vervoerskosten geldt voor een maximum van 2000 km per jaar.

- Mogen de vergoedingen van wekelijkse vrijwilligers in een sportclub in één, twee of drie keer per jaar uitbetaald worden? Mag dit ook op deze manier genoteerd worden in het vrijwilligersregister of moet elke les afzonderlijk opgenomen worden?

Elke activiteit moet per vrijwilliger apart in het vrijwilligersregister opgenomen worden. Dat komt omdat ze zowel per dag als per jaar wettelijke maxima zijn vastgelegd voor de forfaitaire kostenvergoeding. Om te kunnen bewijzen dat je organisatie deze maxima respecteert, is het nodig dat elke activiteit apart in het register staat. Het uitbetalen van de vrijwilligers in één, twee of drie keer per jaar kan, zolang de verschillende activiteiten apart in het register staan.

- Mag een vrijwilliger die een kostenvergoeding ontvangt, nog een extra geschenk vanwege zijn organisatie aanvaarden?

De kostenvergoeding en een eventueel cadeautje, staan los van elkaar. Bij de kostenvergoedingen is het belangrijk dat het forfaitaire systeem niet gemengd wordt met het reële. Aangezien een eventueel geschenkje los staat van de kostenvergoeding, hoef je ook geen rekening te houden met het vergoedingsstelsel.

Opgelet: deze cadeautjes mogen enkel af en toe als bedankje voor je vrijwilliger en/of als verjaardagsgeschenk... Overdrijf ook niet in de waarde van dit geschenk. Wanneer er enige regelmaat komt in het geven van geschenken, kan dat de indruk geven dat de organisatie werkt met vergoedingen in natura. Vergoedingen in natura volgen het forfaitaire systeem met maxima op de waarde en mogen in geen geval gecombineerd worden met een reële vergoeding of met een extra forfaitaire vergoeding in geld. Dit moet de organisatie, vanwege de informatieplicht, ook duidelijk communiceren naar de vrijwilligers.

- Een hobbyclub heeft zowel vrijwilligers als bestuursvrijwilligers actief in zijn organisatie. De bestuursvrijwilligers krijgen een reële kostenvergoeding, de andere vrijwilligers krijgen geen kostenvergoeding. Mag een organisatie dit onderscheid maken?

Ja, dit kan. Het is altijd de organisatie die beslist of de vrijwilligers een vergoeding voor de kosten krijgen of niet. Zij mag er dus ook van uit gaan dat een bestuursvrijwilliger recht heeft op een kostenvergoeding en een 'gewone' vrijwilliger niet, bijvoorbeeld omwille van de aard van het vrijwilligerswerk. Doe dit nooit omdat je hun 'prestatie' of 'inzet' hoger inschat, wel omdat bepaalde vrijwilligers voor dit bestuurswerk thuis hun computer gebruiken, hun internetaansluiting voor het vrijwilligerswerk gebruiken enzoverder. Let er ook op dat het verschil op redelijke argumenten is gebaseerd en niet op willekeur.

- Een organisatie werkt met vrijwillige kookmoeders. Deze kookmoeders doen zelf per activiteit de inkopen die ze nodig hebben. Deze rekeningen worden door de organisatie terugbetaald per overschrijving. Daarnaast ontvangen deze vrijwilligers ook een forfaitaire vergoeding voor hun vervoer, een drankconsummatie, het wassen van de handdoeken en dergelijke. Kan dit?

De boodschappen die deze vrijwilligers doen, zijn kosten eigen aan de organisatie en dus werkingskosten in plaats van kosten van de vrijwilliger. Het is dus geen probleem om deze terug te betalen, ook niet als de vrijwilligers een forfaitaire vergoeding krijgen.

Opgelet: bij het betalen van forfaitaire kostenvergoeding moet je een vrijwilligersregister bijhouden. Dit register mag een blad papier, een excel-sheet, een schriftje,.... zijn. het belangrijkste is dat de gegevens van de vrijwilliger (naam en adres) erin staan met daarnaast de datum van de activiteit en daarnaast het ontvangen bedrag voor die activiteit.

- Een vrijwilliger krijgt, terwijl hij onderweg is naar zijn vrijwilligersactiviteit een boete voor overdreven snelheid. Zijn organisatie wil zijn boete wel betalen, maar wil ook zeker van zijn dat dit geen problemen geeft met de belastingen. Kan deze boete door de vrijwilliger ingebracht worden als kosten?

Eerst en vooral: de organisatie is niet verplicht de boetes van zijn vrijwilligers terug te betalen, zelfs al zijn die boetes opgelopen tijdens het vrijwilligerswerk. Dit valt immers onder de strafrechtelijke aansprakelijkheid en hierbij draait elkeen zelf op voor zijn/haar fouten. Je kan je als organisatie afvragen of je dit voor al je vrijwilligers kunt en wilt doen. Als de organisatie die boete betaalt, moet het natuurlijk in de boekhouding worden opgenomen.

- Een bepaalde organisatie organiseert lipleslessen doorheen heel Vlaanderen. De (vrijwillige) lesgevers krijgen hiervoor een forfaitaire

vergoeding van 15 euro per lesuur of 22,5 euro per lesavond. Daarbij krijgen ze een kilometervergoeding van 0,25 euro/km bij een verplaatsing hoger dan 20 kilometer. Wanneer de vrijwilligers echter te veel kilometers afleggen, komen ze boven het gestelde maximumbedrag van de forfaitaire vergoeding. De organisatie vreest ook zijn vrijwilligers te verliezen wanneer ze hen deze kostenvergoeding niet geven. Wat kan de organisatie in dit geval doen?

Sinds 29 mei 2009 is de flexibele kostenvergoedingsregeling van toepassing. Dit wil zeggen dat vrijwilligers inderdaad bovenop de maximale forfaitaire onkostenvergoeding, een deel van hun vervoerskosten kunnen terugbetaald krijgen. Deze vervoerskosten kunnen zijn: een kilometervergoeding voor het gebruik van een eigen wagen, een fietsvergoeding en een vergoeding voor het openbaar vervoer.

Opgelet: deze extra kostenvergoeding voor vervoerskosten geldt voor een maximum van 2000 km per jaar. Als de vrijwilliger hierover gaat, gelden de vervoerskosten opnieuw als reële vergoeding, en gelden de 'oude' regels: reële en forfaitaire vergoedingen mogen niet gecombineerd worden door een vrijwilliger.

- Een organisatie betaalt een onkostenvergoeding van 2 euro per uur uit aan vrijwilligers die oppas doen bij bejaarden. Kan dit of kan dit niet?

Het geven van een kostenvergoeding per uur is iets waarbij organisaties een grote voorzichtigheid aan de dag moeten leggen. Dit omdat het bij een vergoeding per uur moeilijk te bepalen wordt of het nog gaat om een onbezoldigde activiteit waarbij enkel de gemaakte of mogelijke kosten vergoed kunnen worden, dan wel over een vergoeding van de prestaties van de vrijwilliger. De vergoeding van de kosten is de enige mogelijke vergoedingsreden volgens de wet.

De wet zelf zegt echter niets over de manier waarop een forfaitaire vergoeding berekend moet worden, dus ook niet dat een organisatie dit niet per uur mag doen. Dit betekent dat je als organisatie vrij bent om de vergoedingen te bepalen, zolang het voor de fiscus maar duidelijk blijft dat het om een kostenvergoeding gaat en dat deze onder de maxima ligt. Dit is meteen het belangrijkste om in de gaten te houden. In het vrijwilligersregister hou je dus ook best de totaalbedragen bij die een vrijwilliger per dag krijgt. Dan kan je bij controle duidelijk aantonen op welke manier er vergoed wordt en dat de grensbedragen niet overschreden worden.

- Een gemeentebestuur werkt met een aantal vrijwilligers. Deze krijgen allen een forfaitaire vergoeding. Eén van de vrijwilligers vraagt aan de gemeente of hij een cursus EHBO kan volgen om zijn vrijwilligerswerk beter te kunnen uitvoeren. Hij vraagt of het mogelijk is dat het ge-

meentebestuur deze cursus terugbetaalt. Mag het bestuur dit inschrijvingsgeld terugbetalen, ook al ontvangt de vrijwilliger een forfaitaire vergoeding?

Ja, dat mag. Een vrijwilliger mag altijd vorming krijgen via de organisatie. Wanneer de organisatie de toestemming of de opdracht geeft aan de vrijwilliger om deze vorming te volgen, kunnen deze kosten beschouwd worden als organisatie-eigen kosten: de vrijwilliger heeft dit nodig om zijn werk binnen de organisatie zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren. De organisatie haalt er in elk geval ook voordeel uit!

- Een vrijwilliger krijgt per dag 35 euro voor zijn vrijwilligerswerk dat hij bij de gemeente verricht. Op jaarbasis zou dit gaan over een bedrag van 1050 euro (30 dagen in totaal). Valt dit onder de regeling in het vrijwilligerswerk?

Nee, dit valt niet onder de regeling. Het is immers van belang dat zowel het maximumbedrag per dag als per jaar gerespecteerd wordt. In dit geval moet het bedrag per dag dus naar beneden.

- Voor het onderhoud van het interieur van de kerk wil een organisatie 2 vrijwilligers aanstellen. Zij voorzien in de overeenkomst als vergoeding 675 euro per jaar. Handelen zij correct?

Nee, een overeenkomst afsluiten met daarin een bedrag voor het gehele jaar is niet voldoende om te voldoen aan de wetgeving. Zowel het maximumbedrag per dag als per jaar moet gerespecteerd worden. Daarom is het aangewezen ook het bedrag per dag te expliciteren in deze overeenkomst, alsook in het register dat een organisatie moet bijhouden wanneer zij haar vrijwilligers een forfaitaire kostenvergoeding geeft. Anders bestaat het gevaar dat de fiscus dit bedrag toch als belastbaar ziet.

- Organisatie X organiseert tal van activiteiten. Het gebeurt dat de vrijwilliger een activiteit opneemt waarvoor hij/zij een forfaitaire vergoeding ontvangt, én een reële vergoeding voor een andere taak. Is dit in orde volgens de vrijwilligerswet?

Nee, dit is niet in orde. Een vrijwilliger mag absoluut de 2 systemen van kostenvergoeding niet door elkaar gebruiken, ook niet wanneer de verschillende vergoedingen door verschillende organisaties worden gegeven. De vrijwilliger moet hier ook zelf over waken. Twee vergoedingen in éénzelfde organisatie krijgen, mag dus ook niet. Zowel de vrijwilliger als de organisatie kunnen hier (fiscale en andere) problemen mee krijgen. Sinds kort is het wel toegestaan om, voor een maximum van 2000 kilometer, vervoersonkosten bovenop een forfaitaire vergoeding te geven.

- Kan een organisatie voor verschillende soorten (deel)activiteiten, of voor soorten vrijwilligers een andere kostenvergoedingsregeling installeren?

Dat kan, maar dan moet de organisatie wel opletten dat één vrijwilliger niet op twee manieren (forfaitair of reëel) vergoed wordt (voor twee verschillende activiteiten). Het is ook goed om de vrijwilligers duidelijk te informeren waarom ze welke vergoeding krijgen, om ontevredenheid te voorkomen.

- Een vereniging geeft de vrijwilligers al jaar en dag een integrale kilometervergoeding (dus ongeacht het aantal kilometers die de vrijwilligers rijden, krijgen ze deze volledig vergoed). Het aantal vrijwilligers neemt echter enorm toe, waardoor de vereniging in financiële nood raakt en een ander systeem van kostenvergoeding wil installeren. Kan de organisatie dat doen of niet?

Dat kan, maar pas vanaf het volgende kalenderjaar. Vrijwilligers moeten binnen één kalenderjaar op dezelfde manier vergoed blijven worden. Het is wel mogelijk om de reële vergoeding die zij nu hun vrijwilligers aanbieden iets te laten dalen, en in het volgende kalenderjaar een systeem van forfaitaire kostenvergoeding te installeren.

Het is daarbij ook belangrijk dat ze haar vrijwilligers hier wel goed over informeert. Dat is eveneens verplicht door de informatieplicht.

- Een gepensioneerde vrouw krijgt voor haar vrijwilligerswerk een te hoge forfaitaire vergoeding. Zij wil zich voor het teveel aan vergoeding laten inschrijven als zelfstandige in bijberoep. Het deel van de vergoeding dat binnen de vrijwilligersvergoeding zit, wil zij ook als (belastingvrije) vrijwilligersvergoeding behouden. Kan dit?

Dit kan niet. Zij moet zich voor het gehele bedrag inschrijven als zelfstandige in bijberoep. Het is immers moeilijk te verantwoorden dat iemand hetzelfde vrijwilligerswerk doet in een organisatie, en daarnaast ook als zelfstandige voor dezelfde taak instaat. Zelfstandigen moeten dus steeds opletten met vrijwilligerswerk dat aanleunt bij hun zelfstandige activiteit. Mogelijk kan dit gezien worden als zwartwerk.

Deze mevrouw is een vrijwilliger die teveel aan kostenvergoeding krijgt, en daarvoor dus belast kan worden en het statuut van vrijwilliger verliest. De organisatie speelt ook met vuur.

verzekeringen

- Een lokale vzw is aangesloten bij een koepel. Is deze vzw verplicht om zelf een verzekering te nemen voor (minstens) burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de vrijwilligers of is het voldoende als de koepel hiervoor een verzekering heeft?

Elke vzw, of die nu aangesloten is bij een koepel of niet, is verplicht een verzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid te nemen voor haar vrijwilligers. Een mogelijkheid is wel dat de koepel een collectieve verzekering aanbiedt, waarop de verschillende vzw's kunnen intekenen. Een andere mogelijkheid is de gratis collectieve verzekering via de provincie, tellend voor 100 vrijwilligersmandagen. Het is dus aan de vzw zelf om te beslissen op welke manier de vrijwilligers verzekerd worden, maar het is in elk geval verplicht.

- Worden mensen die in een Algemene Vergadering van een vzw en dit onbezoldigd doen, ook aanzien als vrijwilligers? En moet er dus voor hen vanaf de start van een vzw een verzekering voor hen worden afgesloten?

Leden van de algemene vergadering worden aanzien als vrijwilligers, en dus moet een vzw voor hen een verplichte verzekering voor burgerrechtelijke aansprakelijkheid afsluiten. Voor leden van de Raad van Bestuur is dit niet verplicht wat betreft hun bestuursaansprakelijkheid (wel mogelijk): zij kunnen als bestuursvrijwilliger steeds zelf aansprakelijk worden gesteld voor fouten binnen hun bestuurstaken. Een bestuursvrijwilliger in een vzw is immers een buitenbeentje op vlak van aansprakelijkheid en verzekeringen: hij/zij valt voor zijn bestuurstaken onder de vzw-wetgeving, die stelt dat hij voor fouten in zijn taken als bestuursvrijwilliger persoonlijk aansprakelijk kan worden gesteld.

- Een vrijwilliger rijdt onderweg naar de activiteit tegen een paaltje langs de weg. Wie zal de schade aan zijn auto vergoeden?

De vrijwilliger is immuun voor burgerrechtelijke aansprakelijkheid. Dat wil zeggen: voor schade die hij door een fout aan andere toebrengt. Voor persoonlijke schade is de vrijwilliger echter niet immuun. De schade aan de auto zal dus door de vrijwilliger zelf vergoed moeten worden.

Enkel wanneer hij zelf een omniumverzekering heeft, zal die tussenkomen. Wanneer hij deze niet heeft, zal hij de kosten zelf moeten vergoeden.

Sommige organisaties bieden hun vrijwilligers een tijdelijke of permanente omniumverzekering voor de auto aan. Dit heeft als voordeel dat de mogelijke kosten dan wel via de organisatie gedekt zijn.

- Een vrijwilliger rijdt met de auto naar een activiteit. In de auto vervoert hij gehuurd materiaal dat de organisatie zal gebruiken bij de activiteit. De vrijwilliger heeft een ongeval met zijn auto en is in fout. Zelf is hij niet gewond, maar een deel van het materiaal dat hij vervoerde is beschadigd door de schok. Zal de verzekering van de organisatie tussenkomen in dit geval?

Dit is een geval van contractuele burgerrechtelijke aansprakelijkheid: de vrijwilliger maakt een fout, waardoor hij schade aan een derde toebrengt met wie de organisatie een (huur)overeenkomst gesloten heeft. De vrijwilliger is volgens de wet immuun voor burgerrechtelijke aansprakelijkheid en de organisatie zal dus aansprakelijk gesteld worden voor deze schade. Of de verzekering al dan niet tussenkomt is afhankelijk van de verzekering die de organisatie gesloten heeft. Voor buitencontractuele aansprakelijkheid is een verzekering verplicht, maar niet voor contractuele aansprakelijkheid. Wanneer hier geen verzekering voor gesloten is, zal de organisatie dit dus uit eigen zak moeten vergoeden.

- Een vrijwilliger helpt een handje bij het in- en uitladen van materiaal voor je organisatie. Hij struikelt met een volle doos over het deurtrapje, en verliest daarbij zijn bril. De bril valt op de grond en breekt in twee. Zal de verzekering van de organisatie tussenkomen om de bril te vergoeden?

Nee, dit is een geval van persoonlijke schade en dus zal de vrijwilliger zelf voor de kosten opdraaien.

Het is mogelijk dat de organisatie wel een verzekering heeft voor dit soort ongevallen, maar dit is sterk afhankelijk van organisatie tot organisatie. Een andere optie is dat de organisatie (een deel van) de kosten op zich neemt. Beide mogelijkheden zijn echter in geen geval verplicht.

- Een man is in het kader van zijn vrijwilligerswerk vaak met de auto op de baan. Wie zal in geval dat de vrijwilliger bij een ongeval gewond raakt en in fout was, de kosten moeten dragen?

De mutualiteit van de persoon betaalt sowieso het grootste deel van de kosten terug. Wie de overige kosten (het zogenaamde remgeld), zal vergoeden is afhankelijk van de verzekeringen die de organisatie heeft genomen. Als de organisatie een verzekering lichamelijke ongevallen heeft gesloten voor zijn vrijwilligers (ook van en naar de activiteit), zal

die verzekering tussenkomen. Heeft de organisatie zelf niet zo'n verzekering, zal de vrijwilliger zelf de kosten moeten vergoeden.

- Tijdens de opbouw voor een feestje, merken de vrijwilligers dat er heel wat lampen vervangen moeten worden in het lokaal dat de organisatie huurde. Pieter, een bankbediende die thuis de 'handige Harry' klusjes opknapt, schiet meteen in gang en begint de lampen te vervangen. Tot als het mis gaat. Zijn handelingen veroorzaken een kortsluiting zodat er een kleine brand ontstaat. Zal de verzekering van de organisatie tussenkomen?

Ja, als hij handelde als goede huisvader wel. Normaal zal dan de verzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de organisatie tussenkomen.

Echter, in sommige verzekeringspolissen is opgenomen dat mensen over specifieke kwalificaties moeten beschikken om bepaalde handelingen te doen. Het is de moeite om dit even na te kijken.

aansprakelijkheid

- Een organisatie spoort zijn vrijwilligers aan tot het ondernemen van actie. Eén van de vrijwilligers wordt bij deze actie opgepakt. Wie is hier verantwoordelijk?

Dit is een geval van strafrechtelijke aansprakelijkheid. Wie bij acties opgepakt wordt, draait daar zelf voor de gevolgen op. Vandaar dat sommige organisaties, zoals vakbonden, het statuut houden van feitelijke vereniging.

Het is wel mogelijk een verzekering rechtsbijstand te nemen voor de eventuele rechtskosten.

- Jasper staat als vrijwilliger achter de toog bij een activiteit van de plaatselijke toneelvereniging. Na afloop van het gespeelde toneelstuk blijven een aantal toeschouwers nog een lange tijd aan de toog hangen en drinken ze een paar pintjes te veel. Ze blijven Jasper vragen om hun glazen bij te vullen. Jasper doet wat de mensen vragen. Wanneer de toeschouwers uiteindelijk naar huis vertrekken, slaat één van hen onderweg een raam stuk. Kan Jasper voor deze schade aansprakelijk worden gesteld omdat hij de dronken man alcohol bleef schenken?

Wie dronken is, moet in de eerste plaats zelf weten wat de limiet is, en is aldus zelf verantwoordelijk voor zijn daden. Belangrijk is evenwel dat de vrijwilliger de persoon ook niet aanzet tot drinken. De dronken persoon zal dus in eerste instantie zelf aansprakelijk gesteld worden. Het is echter mogelijk dat deze persoon zijn aansprakelijkheid zal proberen afschuiven op Jasper, bijvoorbeeld als zware fout of opzet. Het zal dan een rechter zijn die beslist wie de schade op zich zal moeten nemen.

Tip voor organisaties is om over dit soort situaties op voorhand regels vast te leggen of af te spreken. Zo kunnen een aantal vervelende situaties vermeden worden.

- Een vzw heeft een eigen lokaal. Aan één van de ingangen staat dat de organisatie niet aansprakelijk gesteld kan worden voor gebeurlijke ongevallen. Is dat voldoende om aan een mogelijke aansprakelijkheidsregeling voor haar vrijwilligers te ontsnappen?

Neen, de organisatie kan nog altijd aansprakelijk gesteld worden voor

fouten van de vrijwilligers die schade veroorzaken aan een derde. Voor de deelnemers aan de activiteit, is de organisatie inderdaad (mogelijk) niet verantwoordelijk voor gebeurlijke ongevallen.

- Jef staat als vrijwilliger bier te tappen tijdens de opendeurdag van de vereniging. Hij giet iets teveel pinten binnen en is in licht beschonken toestand. Door een fout veroorzaakt hij schade aan iemand anders. Kan de organisatie de aansprakelijkheid op Jef afwentelen?

Dat kan de organisatie zelf niet. Het zal dan aan de organisatie zijn om de burgerrechtelijke aansprakelijkheid voor dit voorval te contesteren. Dat Jef in beschonken toestand was, is mogelijk te bestempelen als een grove fout. Hij handelde niet als 'goede huisvader'. Maar ook de organisatie is ten dele verantwoordelijk: zij moet Jef er op gewezen hebben dat dit niet kan en op die manier ervoor zorgen dat dit niet kan gebeuren. Als Jef en zijn organisatie (of hun verzekeraars) niet tot een akkoord komen, zal een rechter het oordeel vellen.

- Tijdens een kerstfeestje in een organisatie, steekt een vrijwilliger de kaarsen aan en verspreidt ze in de ruimte. Hij zet één van de kaarsen te dicht bij een gordijn, dat in brand vliegt, en na korte tijd staat het hele gebouw in lichterlaaie. Wie zal er voor de vergoeding van de schade moeten opdraaien?

De organisatie zal in dit geval aansprakelijk worden gesteld. Dit is immers een spijtige fout van de vrijwilliger met schade tot gevolg.

- Tatjana bedeeft per fiets brieven voor de organisatie. In een moment van onoplettendheid rijdt ze een groepje schoolkinderen aan, waarvan er twee met een gebroken been en arm naar het ziekenhuis moeten worden afgevoerd. Wie zal aansprakelijk gesteld worden?

De organisatie van Tatjana zal normalerwijs de aansprakelijkheid op zich nemen. Dit is immers een ongeluk. Wanneer Tatjana reeds herhaaldelijk dezelfde fout heeft gemaakt of dit met opzet deed, kan de organisatie de aansprakelijkheid afwentelen op Tatjana. De rechter zal hierover oordelen.

- In een organisatie zijn een aantal vaste vrijwilligers actief, maar de organisatie laat ook oogluikend toe dat bezoekers spontaan meehelpen. Is de organisatie dan aansprakelijk? Ze heeft die mensen immers niet 'ingelijfd' als vrijwilliger.

Een persoon die als vrijwilliger actief is in een organisatie is altijd immuun voor burgerrechtelijke aansprakelijk (uitgezonderd wanneer er sprake is van een onafhankelijke feitelijke vereniging). De organisatie zal dus, ook voor occasionele vrijwilligers, aansprakelijk kunnen worden gesteld voor de schade die zij veroorzaken door een fout. Dergelijke gevallen kunnen echter tot zware en moeilijke discussies leiden.

- Pauline en Petra zijn actief in de lokale afdeling in gemeente X, die verbonden is aan een grote vrouwenkoepel. Vallen Pauline en Petra onder de specifieke aansprakelijkheidsregeling van de vrijwilligerswet?

Ja, lokale afdelingen van een koepel vallen onder de aansprakelijkheidsregeling van de wet. Het zal hun koepelorganisatie zijn die aansprakelijk wordt gesteld voor de schade die zij door een fout veroorzaken.

- Marc is, samen met twee burens, de initiatiefnemer van een zomerfeest in zijn straat. Als buurtbewoners hebben zij hiervoor een feitelijke vereniging opgericht. Eén van de vrijwillige buurtbewoners laat tijdens het zomerfeest een plateau met glazen vallen, en daarbij verwondt hij per ongeluk 2 kinderen. Wie zal dan aansprakelijk gesteld kunnen worden?

In dit geval is er sprake van een onafhankelijke feitelijke vereniging. Dit soort verenigingen valt niet onder de wettelijke aansprakelijkheidsregeling in de wet. Concreet betekent dit dat elk van de vrijwilligers aansprakelijk kan worden gesteld voor zijn/haar fouten. In dit geval zal de vrijwilliger die het dienblad liet vallen dus persoonlijk aansprakelijk kunnen worden gesteld. Ook de feitelijke vereniging zelf (dat zijn dan alle leden van die feitelijke vereniging), kan in dit geval aansprakelijk worden gesteld.

- Jozef vergat de deur van het clublokaal te sluiten en die nacht wordt er ingebroken via een raam. Is Jozef als vrijwilliger aansprakelijk voor de geleden schade?

Wellicht niet. Tussen de fout van Jozef en de schade door de diefstal is er geen oorzakelijk verband. Jozef zal in dit geval niet aansprakelijk worden gesteld.

- Jozef vergat de deur van het clublokaal te sluiten en die nacht wordt er ingebroken via die deur. Is Jozef als vrijwilliger aansprakelijk voor de geleden schade?

Nee, wellicht niet. Dit is een lichte menselijke fout, waarvoor de organisatie de aansprakelijkheid zal dragen.

Opgelet: indien dit al meermaals gebeurde is er mogelijk sprake van een licht herhaalde fout en kan de organisatie de aansprakelijkheid proberen af te wentelen op Jozef. Het zal dan eventueel een rechter zijn die zal bepalen wie de aansprakelijkheid moet dragen.

- Een vrijwilliger gaat mee op uitstap met een vereniging met minder mobiele mensen. Hij duwt iemand in een rolwagen, maar komt per ongeluk in de goot naast het trottoir terecht. De persoon valt uit de rolwagen en breekt zijn pols. Kan de vrijwilliger aansprakelijk gesteld worden?

Als dit een ongeluk is (bijvoorbeeld als de vrijwilliger struikelt en daardoor zijn greep op de rolwagen verliest), zal normaal de organisatie de

aansprakelijkheid op zich nemen. Als de vrijwilliger echter roekeloos omging met de rolwagen en zo het ongeval veroorzaakt, is het mogelijk dat hij zelf aansprakelijk wordt gesteld. De vrijwilliger gedraagt zich in dit geval niet als een 'goede huisvader'. De organisatie zou de aansprakelijkheid voor dit ongeval dus kunnen contesteren, en argumenteren dat de vrijwilliger een grove fout maakte. Als de vrijwilliger en zijn/haar organisatie niet tot een akkoord komen, zal een rechter het oordeel vellen.

informatieplicht

- Een vzw organiseert een openlucht feest in een plaatselijk dorpje. Zij vraagt de vrijwilligers van een plaatselijke chirogroep of zij willen komen helpen tappen op dit evenement. Een aantal leid(st)ers en de hoofdleider van de Chirogroep zien dit wel zitten, een aantal ook niet. *Bij wie ligt in dit geval de informatieplicht? Is het voldoende om de hoofdleider van de chirogroep een informatienota te laten ondertekenen of moet elke aparte vrijwilliger deze informatienota krijgen. De informatieplicht ligt steeds bij de organisatie voor dewelke de vrijwilligers actief zijn, bij de organisatie voor wie zij de activiteiten verrichten. In dit geval is dat dus de organisatie van het openlucht feest. Zij hebben ook informatieplicht tegenover alle vrijwilligers die voor hen een activiteit doen. Dit wil zeggen dat zij elke vrijwilliger de nodige informatie moeten geven, op een manier van hun keuze.*
- Een vzw fungeert als koepel voor 10 lokale speelpleinwerkingen. Al deze aangesloten werkingen zijn op zich feitelijke verenigingen. De vzw stelt een organisatienota op, maar moeten alle feitelijke verenigingen onder deze koepel een aparte organisatienota opstellen of volstaat die van de koepel? *De informatieplicht voor organisaties die vallen onder een koepel, ligt bij die koepel. Of een gezamenlijke informatienota in dit geval voldoende is, hangt af van bepaalde factoren. Wanneer alle zaken die in de informatienota staan (verzekeringen, kostenvergoedingen,...), gemeenschappelijk zijn voor alle speelpleinwerkingen is er in dit geval geen probleem. Zijn er wel verschillen, is het aangewezen dat elke vereniging voor zich een aparte informatienota opstelt met verwijzing naar de vzw, die als koepel fungeert.*
- Een vrijwilliger gaat de krant voorlezen bij een ouder koppel. Hij merkt dat de man een maitresse heeft, mag hij dit zeggen aan de vrouw? *Een vrijwilliger moet zich houden aan de geheimhoudingsplicht. Het is niet zijn/haar taak om tussen te komen in kwesties waar de vrijwilliger niet bij betrokken is. De vrijwilliger onderneemt dus niets.*

- Organisatie X zet zowel een aantal vaste vrijwilligers in, en doet occasioneel ook beroep op enkele 'randvrijwilligers'. Moeten ook deze 'randvrijwilligers' geïnformeerd worden, ook al draaien ze maar een halve dag of een avond mee?

Ja, dat moet.

- In de gemeentelijke adviesraad voor cultuur zetelen vrijwilligers die afgevaardigd worden door hun organisaties. Aan wie is het om de vrijwilligers te informeren? Aan de gemeente? Of aan de organisatie die haar mensen uitzendt?

Het is aan de gemeente om in dit geval de informatieplicht op zich te nemen. Deze vrijwilligers zijn immers op dat moment vrijwilligers van de gemeente.

andere / gemixte

- Wie voert er controle uit op de naleving van de vrijwilligerswet?
Controle gebeurt altijd achteraf: als er een probleem is of geweest is. Deze controle kan door verschillende instanties (RVA, sociale inspectie, fiscus...) gedaan worden.
- Is het verplicht om een ondertekende vrijwilligersovereenkomst te hebben met je vrijwilligers?
Een vrijwilligerscontract is niet verplicht. Vanaf het moment dat er mondeling een afspraak gemaakt is, is er sprake van een vrijwilligersovereenkomst. De keuze ligt aan de organisatie of zij dit vastlegt in een document of niet. Verwar dit niet met de informatieplicht die elke organisatie na moet komen. Hierbij moet de organisatie haar vrijwilligers voor de aanvang van de activiteiten bepaalde zaken laten weten, bijvoorbeeld de verzekeringen die de organisatie gesloten heeft, de mogelijke kostenvergoeding... Ook hier kan de organisatie zelf beslissen of zij dit laat ondertekenen door de vrijwilligers. Ze moet kunnen bewijzen dat haar vrijwilligers die informatie gekregen hebben.
- Eén van de vrijwilligers in een organisatie komt melden dat zij zwanger is. Zijn er speciale reglementen in dat geval. Mag zij als vrijwilliger aan de slag blijven?
In de vrijwilligerswet staat niets expliciet over zwangere vrouwen. Er bestaat ook nogal wat discussie rond de toepassing van het arbeidsrecht. Het is het best dat er organisatie nagaat of er speciale maatregelen of bepalingen naar zwangere werknemers toe zijn. Vooral het gezond verstand gebruiken is belangrijk bij zwangere vrijwilligers, bijvoorbeeld naar hun takenpakket toe.
- Is een rijgeschiktheidsattest verplicht voor vrijwilligers die personen vervoeren?
Sinds 31 oktober 2008 is het niet meer nodig om een rijgeschiktheidsattest te hebben voor het vervoer van personen in het kader van vrijwilligerswerk. Dit geldt zowel voor vervoer met een voertuig van de organisatie, als voor het eigen voertuig. Enkel voor een rijbewijs C en D, en een aantal uitzonderingen, is dit wel nog vereist.

- Een middelbare scholier wil tijdens de schooluren voor een organisatie vrijwilligerswerk doen. Het gaat hier niet over vrijwilligerswerk dat door de school georganiseerd is. Kan dit en is hij dan gewettigd afwezig?

Neen, dit kan niet. Vrijwilligerswerk speelt zich af in de vrije tijd, je privé-leven, en dus niet tijdens het werk of de schooluren. Tijdens de schooluren worden de scholieren verwacht op school. Enkel als hier een duidelijke en gegronde reden is, kan een afwezigheid worden toegelaten. Het is dan afhankelijk van de soepelheid van de school of zij een afwezigheid voor vrijwilligerswerk toelaat of niet. Het kan echter niet de bedoeling zijn dat organisaties hun vrijwilligers van de schoolbanken houden. Opgelet hiervoor. Vergeet ook niet dat vrijwilligerswerk pas kan vanaf het jaar waarin iemand 16 wordt. Voor een persoon 16 is, mag vrijwilligerswerk enkel occasioneel.

colofon

Redactie: Sofie Devarwaere & Eva Hambach

Lay-out: X-oc (www.x-oc.com)

Dit spel bevat basisinformatie over de vrijwilligerswet. Voor meer informatie kan je terecht op www.vrijwilligerswerk.be, of in onze publicaties.

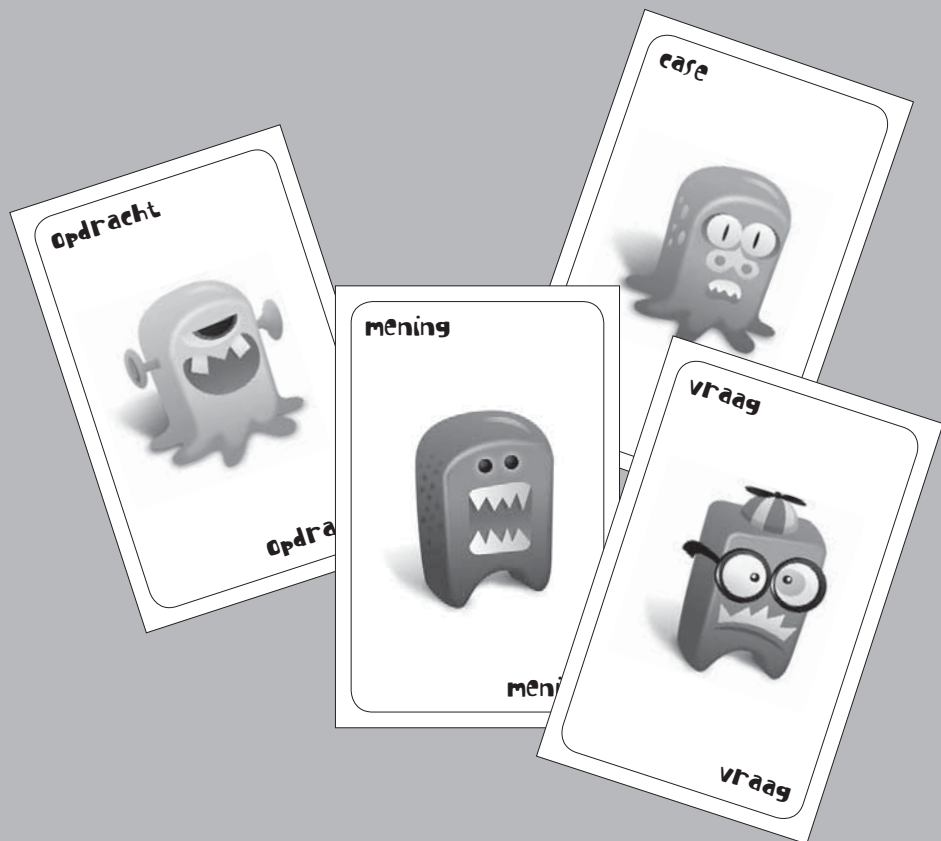
‘Speel met de vrijwilligerswet, een interactief spel voor medewerkers in vrijwilligersorganisaties’ is een realisatie van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw in het kader van het project ‘informatie en educatie’, in opdracht van de Vlaamse minister van Welzijn, Gezondheid en Gezin.

De inhoud van dit spel mag gebruikt worden voor en door vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties, met bronvermelding. Het spel wordt gratis verspreid.

D/2009/9253/02

Juni 2009

4 Speelt toch ook mee!

Vrijwilligers WERK . be

Vlaams Steunpunt
Vrijwilligerswerk vzw
VSVw

Met steun van de
Vlaamse overheid

